

GRUPINIO GYVENIMO NAMUOSE GYVENANČIŲ ASMENŲ SU INTELEKTO NEGALIA APKLAUSOS APIE UŽIMTUMO VERTINIMĄ REZULTATŲ ANALIZĖ 2025 M.

Asmenų su intelekto negalia įtrauktis į sprendimų susijusių su jų kasdieniu užimtumu, priėmimą yra esminė siekiant teikti kokybiškas, individualizuotas socialines paslaugas. Nors socialinių partnerių, specialistų ir institucijų indėlis organizuojant veiklas yra labai svarbus, būtina suteikti galimybę patiems jaunuoliams išreikšti savo nuomonę, įvertinti siūlomas veiklas ir išsakyti savo poreikius.

Socialinės globos centre „Vija“ gyvenantys jaunuoliai dalyvauja įvairių Kauno mieste veikiančių nevyriausybiinių organizacijų veikloje – Kauno „Arkos“ bendruomenėje, VšĮ „Tapk Laisvas“, VšĮ „SocActiva“, Kauno klubo „Likimo draugai“, VšĮ „Ištiesk pagalbos ranką“. Kai kuriuos centrus lanko jau daugiau kaip 5 metus, su kitais pažintį ir draugystę pradėjo dar tik prieš metus. Ilgalaikis dalyvavimas ar dar tik formuojamas ryšys su nevyriausybiniomis organizacijomis padeda jaunuoliams atrasti prasmingą užimtumą, socialinius ryšius ir patirtį už globos institucijos ribų. Tokia praktika tampa svarbia platforma jaunuolių įgalinimui sprendžiant su jų gyvenimu tiesiogiai susijusius klausimus.

Siekiant atskleisti jaunuolių patirtis atlikta apklausa.

Apklauso tikslas – išsiaiškinti, kaip užimtumo centrų (dienos centrų ir socialinių dirbtuvių) veiklas, savo kasdienę patirtį, poreikius bei kylančius iššūkius vertina patys jaunuoliai su intelekto negalia, siekiant stiprinti jų įtrauktį į sprendimų priėmimą ir tobulinti teikiamas paslaugas pagal jų asmeninį požiūrį ir lūkesčius.

Apklauso dalyviai: socialinės globos centro „Vija“ grupinio gyvenimo namuose gyvenantys jaunuoliai. Apklausoje dalyvavo 26 asmenys (iš 67 grupinio gyvenimo namuose gyvenančių asmenų).

Apklauso laikas: 2025 m. gegužės 16-31 d.

Apklauso anketa. Siekiant kuo išsamiau suprasti jaunuolių su intelekto negalia patirtis ir požiūrį į užimtumo centrų veiklą, apklauso anketa buvo suskirstyta į penkias pagrindines temas. Šios temos padėjo atskleisti ne tik praktinius aspektus, bet ir subjektyvius paslaugų gavėjų vertinimus bei jausenas:

- 1) Veiklų įvairovė ir pasirinkimas (*ar patinka, ar jaunuoliai turi galimybę rinktis, kiek veiklos atitinka jų interesus*);
- 2) Užimtumo centrų aplinka, darbuotojai, poilsio erdvės (*kaip vertinama fizinė ir emocinė aplinka, santykiai su darbuotojais, galimybės ilsėtis*);
- 3) Pasiekiamumas (*kaip lengvai pasiekiamas centras, ar reikia pagalbos atvykstant*);
- 4) Lankymo dažnumas (*kaip dažnai lankomas centras, ar patenkinti reguliarumu*);
- 5) Įgūdžiai, gebėjimai ir pasitikėjimas savimi (*kaip veiklos padeda lavinti savarankiškumą, socialinius ir praktinius įgūdžius bei stiprinti pasitikėjimą savimi*).

Apklauso temos buvo parinktos atsižvelgiant į svarbiausius veiksnius, lemiančius asmenų su intelekto negalia patirtį užimtumo centruose. Kiekviena tema atspindi skirtingą, tačiau tarpusavyje glaudžiai susijusį aspektą, turintį įtakos jaunuolių motyvacijai dalyvauti veiklose, jų savijautai bei gebėjimui ugdytis savarankiškumą ir socialinius įgūdžius. Pasirinktos temos padeda

išlaikyti pusiausvyrą tarp objektyvių (pvz., *pasiekiamumas, lankymas*) ir subjektyvių (pvz., *pasitikėjimas savimi, požiūris į veiklas*) vertinimų, todėl leidžia visapusiškai įvertinti jaunuolių patirtį užimtumo centruose jų pačių akimis.

Apklausiai atlikti buvo naudojama popierinės formos anoniminė apklausos anketa. Anketa buvo sudaryta iš 23 uždaro tipo teiginių ir 2 atvirų klausimų. Teiginiai buvo formuluojami lengvai suprantama kalba. Uždaro tipo klausimų atsakymų variantai buvo pateikti žodžiu ir simbolių forma, kad juos būtų lengva suprasti ir tiems paslaugų gavėjams, kurie nekalba ar turi kitų bendravimo sunkumų. Teiginiai vertinami pasirenkant vieną iš galimų variantų: sutinku, nesutinku, nežinau.

REZULTATAI

1. VEIKLŲ ĮVAIROVĖ IR PASIRINKIMAS

Apklausoje rezultatai rodo, kad didžioji dauguma jaunuolių teigiamai vertina užimtumo centruose vykdomas veiklas – tiek jų turinį, tiek galimybes dalyvauti pagal asmeninius pomėgius.

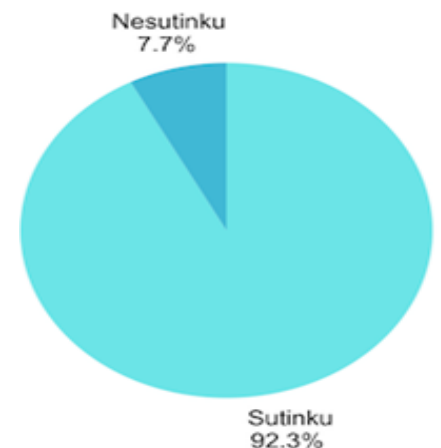
„Man patinka veiklos užimtumo centre“

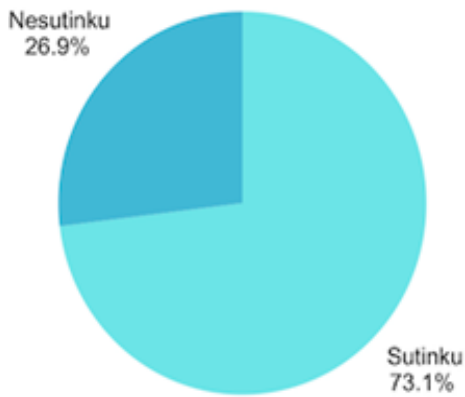
Net 96,2 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių pritarė teiginiui „Man patinka veiklos užimtumo centre“, tai rodo, kad siūlomos veiklos didžiaja dalimi atitinka paslaugų gavėjų interesus bei poreikius. Tik 3,8 proc. apklausos dalyvių išreiškė nepritarimą, o atsakymo „nežinau“ nepasirinko nė vienas, kas rodo aiškią ir tvirtą daugumos nuomonę.

„Užimtumo centre yra daug skirtingų veiklų“

92,3 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių sutiko, kad užimtumo centruose siūloma daug skirtingų veiklų. Tai leidžia daryti prielaidą, jog centrų veiklų spektras yra pakankamai platus ir geba atliepti įvairius interesus bei poreikius. 7,7 proc. apklausos dalyviai su tuo nesutiko – tai rodo, kad kai kuriems jaunuoliams gali trūkti įvairesnių, labiau individualizuotų ar prasmingų veiklų.

„Aš visada galiu pasirinkti, ką noriu veikti“

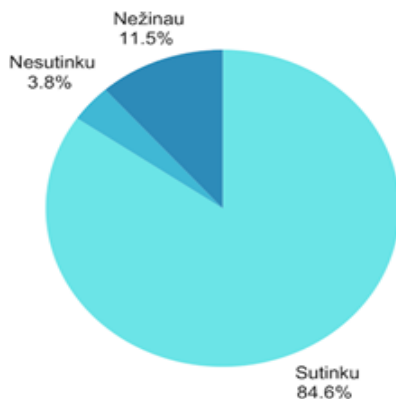
Nors dauguma – 73,1 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių nurodė, kad *visada gali pasirinkti, ką nori veikti*, reikšminga dalis apklausos dalyvių (26,9 proc.) išreiškė, jog *ne visada jaučiasi turintys pasirinkimo laisvę*. Tai svarbus signalas paslaugų teikėjams – nors bendra kryptis yra teigiama, būtina daugiau dėmesio skirti individualaus pasirinkimo užtikrinimui bei jaunuolių įgalinimui aktyviau dalyvauti veiklų planavime.

Apibendrinant galime teigti, kad veiklos užimtumo centruose yra vertinamos teigiamai, jos dažniausiai įdomios ir įvairios. Vis dėlto, dalies jaunuolių patirtys rodo, kad pasirinkimo laisvės užtikrinimas dar nėra visuotinis, todėl svarbu nuosekliai stiprinti individualių interesų atliepimą ir įtraukų veiklų planavimą. Šis rezultatas gali atspindėti, kad kai kuriose įstaigose veiklos organizuojamos labiau struktūruotai ar centralizuotai, su ribotomis galimybėmis individualiam pasirinkimui. Tai svarbus aspektas, į kurį verta atsižvelgti tobulinant paslaugų teikimą – stiprinant lankstumą ir jaunuolių įgalinimą dalyvauti veiklų planavimo procese.

2. UŽIMTUMO CENTRO APLINKA, DARBUOTOJAI, POILSIO ERDVĖS

Šios temos analizė atskleidžia, kaip jaunuoliai su intelekto negalia vertina emocinę ir fizinę aplinką užimtumo centruose – saugumo jausmą, darbuotojų bendravimo kultūrą, poilsio galimybes bei orientavimosi aiškumą.

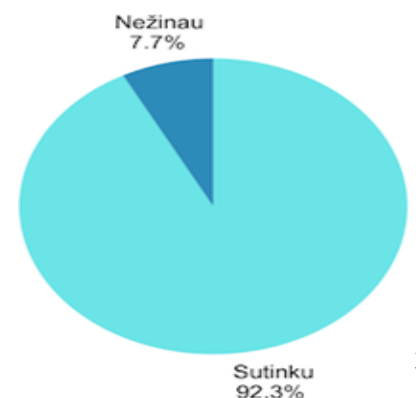
„Užimtumo centre jaučiuosi saugiai“

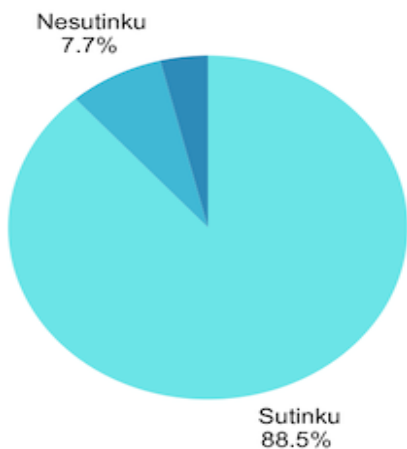
Didžioji dauguma apklausoje dalyvavusių jaunuolių (84,6 proc.) nurodė, kad jaučiasi saugiai užimtumo centre. Tai rodo, kad paslaugų teikimo aplinka dažniausiai užtikrina pagrindinį emocinės gerovės aspektą – saugumą. Visgi 11,5 proc. apklausos dalyvių neturėjo aiškos nuomonės, o 3,8 proc. nurodė, kad saugiai nesijaučia, kas rodo, jog kai kuriais atvejais šiam aspektui reikėtų skirti daugiau dėmesio.

„Darbuotojai yra draugiški ir visuomet padeda“

Net 92,3 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių patvirtino, kad darbuotojai yra draugiški ir visuomet pasiruošę padėti. Tai vienas stipriausių pozityvių rodiklių apklausoje, atspindintis palaikančią, pasitikėjimu grįstą santykių kultūrą. 7,7 proc. atsakė „nežinau“, o nė vienas apklausos dalyvis nenurodė, kad su teiginiu nesutinka – tai rodo bendrą teigiamą darbuotojų įvaizdį paslaugų gavėjų akimis.

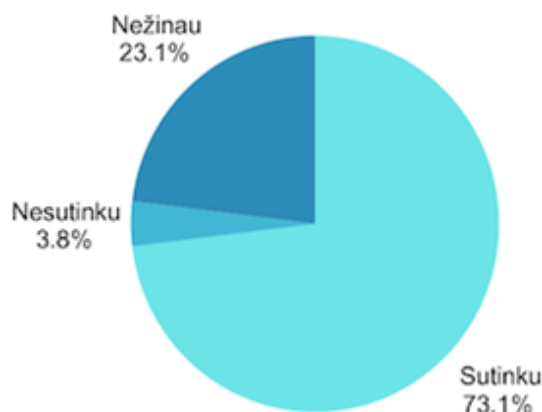
„Užimtumo centre yra vieta, kur galiu pailsėti“

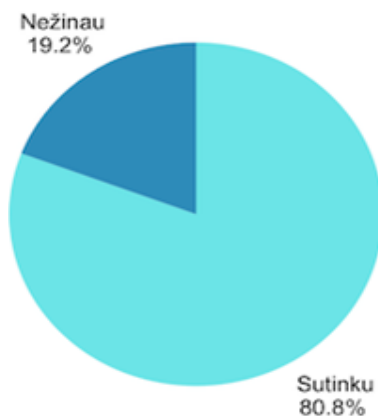
Dauguma jaunuolių (88,5 proc.) pažymėjo, kad centre yra vieta, kurioje jie gali pailsėti. Tai rodo, kad daugumoje centrų yra sudaromos sąlygos nepertraukiamam užimtumui ir poilsiui derinti. Tačiau 7,7 proc. nesutiko su teiginiu, o 3,8 proc. atsakė, kad nežino, kur tokia vieta yra – tai gali signalizuoti apie nepakankamą šių erdvių žymėjimą ar informacijos apie jų paskirtį trūkumą.

„Centre yra nuorodos ar ženklai, kurie man padeda orientuotis aplinkoje“

73,1 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių nurodė, kad centre yra ženklų ar nuorodų, padedančių orientuotis. Tačiau reikšminga dalis – 23,1 proc. – jų nepastebėjo arba nesuprato jų paskirties, o 3,8 proc. teigė, kad ženklų nėra. Tai rodo, kad orientacinė informacija ne visada yra aiški ar pakankamai pritaikyta vartotojams su intelekto negalia. Šis aspektas tiesiogiai susijęs su savarankiškumo jausmu ir erdvės pažinimu.

„Man yra aiškios centro taisyklės“

80,8 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių teigė, kad centro taisyklės jiems yra aiškios, o 19,2 proc. neturėjo nuomonės arba nežinojo, ką atsakyti. Tai rodo, kad daugumai paslaugų gavėjų informacija apie centro tvarką yra suprantama, tačiau beveik penktadaliui galėtų būti pateikiama aiškiau, galbūt pritaikius vizualines priemones ar individualų paaiškinimą.

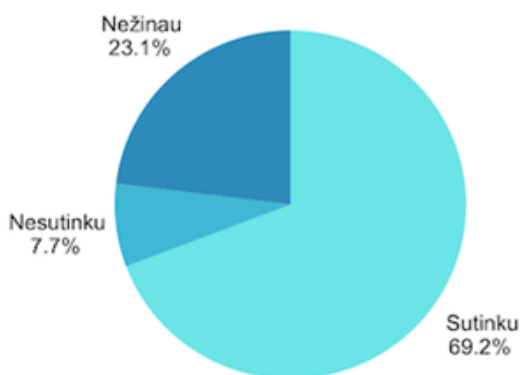
Apibendrinant antrosios dalies rezultatus, galime teigti, kad dauguma apklausoje dalyvavusių jaunuolių jaučiasi saugiai ir vertina užimtumo centrų aplinką kaip draugišką, palaikančią ir jiems palankią. Apklausoje dalyvavę jaunuoliai pozityviai atsiliepia apie darbuotojus, kuriuos apibūdina kaip paslaugius, draugiškus ir visuomet pasirengusius padėti. Poilsio erdvės yra prieinamos daugeliui jaunuolių, tačiau ne visi aiškiai žino, kur jos yra ar kad jos skirtos poilsiui, todėl šių erdvių žymėjimas ar pristatymas galėtų būti aiškesnis. Taip pat paaiškėjo, kad daliai

paslaugų gavėjų orientavimasis centro aplinkoje nėra visiškai paprastas – ženklai ar nuorodos, padedančios susiorientuoti, ne visiems yra aiškūs ar pastebimi. Nors dauguma jaunuolių teigia suprantantys centro taisykles, daliai jų vis dar reikėtų papildomo paaiškinimo arba taisyklių pateikimo labiau prieinama, suprantama forma – galbūt naudojant vizualines priemones ar individualų paaiškinimą.

3. PASIEKIAMUMAS

Šios temos tikslas – įvertinti, kaip jaunuoliai su intelekto negalia patys vertina galimybę nuvykti į užimtumo centrą, kiek jie tai gali padaryti savarankiškai, ar jiems reikalinga pagalba ir kaip jie suvokia centro lokacijos patogumą.

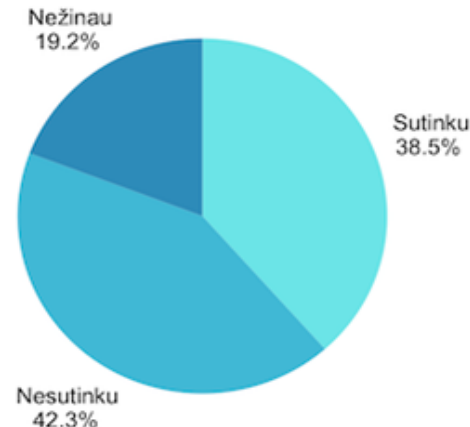
„Lengvai pasiekiu užimtumo centrą“

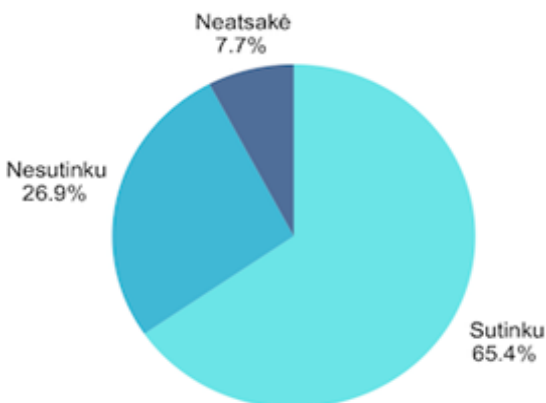
69,2 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių nurodė, kad centrą pasiekti jiems lengva, o tai rodo, kad daugumai jaunuolių nėra didelių kliūčių fiziškai atvykti į centrą. Vis dėlto, 23,1 proc. neturėjo aiškios nuomonės – tai gali rodyti, kad šie jaunuoliai nėra aktyviai įsitraukę į patį keliavimo procesą arba kelionės organizavimu rūpinasi kiti. 7,7 proc. teigė, kad centrą pasiekti nėra lengva, kas rodo, kad individualių barjerų vis dar pasitaiko.

Vos 38,5 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių nurodė, kad gali savarankiškai nuvykti į užimtumo centrą, o 42,3 proc. su tuo nesutiko. Tai parodo, kad daugiau nei pusė jaunuolių nėra pajėgūs vieni atvykti į centrą – priežastys gali būti įvairios: supratimo trūkumas, nesaugumo jausmas, neaiški infrastruktūra ar judėjimo apribojimai. 19,2 proc. atsakė „nežinau“, kas taip pat gali signalizuoti apie neįsitraukimą į šį procesą arba informacijos trūkumą.

„Galiu nuvykti savarankiškai“

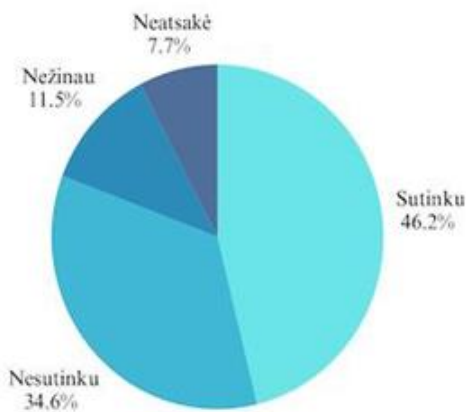

„Man reikalinga pagalba nuvykti į centrą“

65,4 proc. jaunuolių reikia pagalbos vykstant į centrą – tai atitinka ankstesnio klausimo rezultatus ir rodo aiškią tendenciją, kad savarankiškas keliavimas vis dar yra iššūkis daugeliui. 26,9 proc. nurodė, jog pagalbos nereikia, o tai galimai koreliuoja su tuo trečdaliu, kuris keliauja savarankiškai.

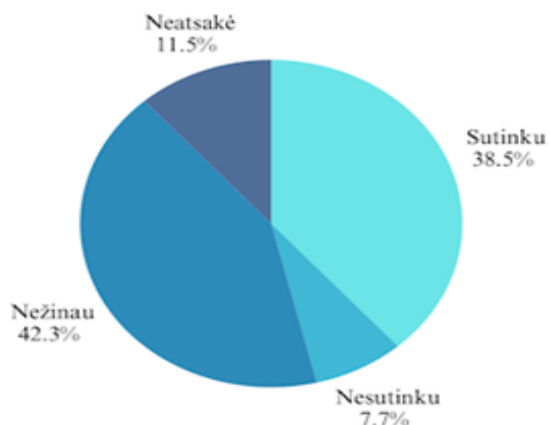
„Žinau, kaip nuvykti į centrą ir iš jo grįžti“

Tik 46,2 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių atsakė, kad žino, kaip nuvykti į centrą ir grįžti atgal. Tai reiškia, kad daugiau nei pusė paslaugų gavėjų (53,8 proc.) tokios informacijos neturi arba jaučiasi nesaugiai ją taikydami. Iš jų net 34,6 proc. aiškiai nurodė, kad nežino, o 11,5 proc. pasirinko atsakymą „nežinau“, dar 7,7 proc. į šį klausimą apskritai neatsakė. Tai rodo poreikį stiprinti informavimą ir orientavimosi įgūdžius.

Tik 38,5 proc. apklaustųjų mano, kad centras yra patogioje vietoje. Reikšminga dalis – 42,3 proc. – nurodė, kad nežino, ar vieta patogi. Tai gali būti susiję su tuo, kad jaunuoliai patys neplanuoja maršruto ar negeba jo įvertinti. 7,7 proc. išreiškė nepasitenkinimą lokacija, o 11,5 proc. į klausimą neatsakė.

„Užimtumo centras yra patogioje vietoje“

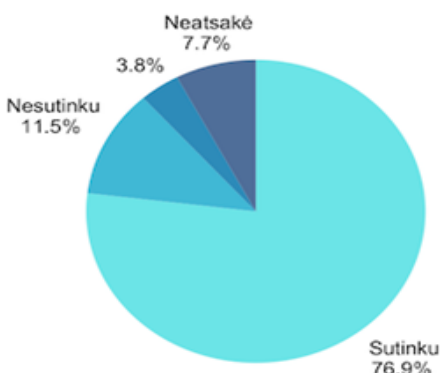

Apibendrinant trečiąją dalį apie pasiekiamumą, galima teigti, kad beveik pusė apklaustųjų, galėtų į centrus nuvykti ir iš jų grįžti savarankiškai, tačiau tam gali būti reikalingos papildomos priemonės, stiprinančios savarankiškumą: aiškesni maršrutai, praktiniai įgūdžiai, informacijos pateikimas suprantama forma ir individualizuota pagalba. Taip pat paaikšėjo, kad ne visi gali tiksliai įvertinti ar centro vieta yra patogi – tai gali būti susiję su orientacijos sunkumais aplinkoje. Didelei daliai paslaugų gavėjų šio klausimo formuluotė galėjo būti sunkiai suprantama.

4. LANKYMO DAŽNUMAS

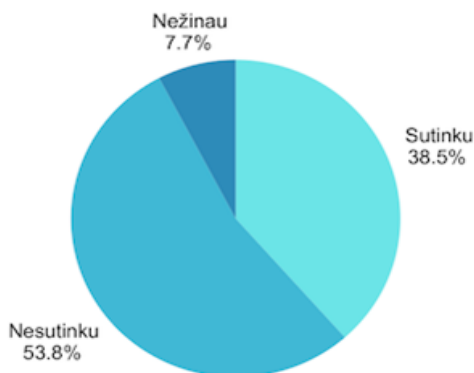
Ši tema padeda suprasti, kaip dažnai paslaugų gavėjai lankosi užimtumo centruose, kaip jie vertina lankymo reguliarumą ir ar jaučia poreikį keisti esamą tvarką – tiek dažnumo, tiek centro pasirinkimo prasme.

„Aš dažnai lankau užimtumo centrą“

76,9 proc. apklausoje dalyvavusių jaunuolių nurodė, kad dažnai lankosi užimtumo centre. Tai rodo stabilų ir reguliary paslaugų naudojimą – dauguma jaunuolių yra įsitraukę į veiklas ir jų nelanko atsitiktinai. Nedidelė dalis (11,5 proc.) su šiuo teiginiu nesutiko, o keli asmenys atsakė „nežinau“ (3,8 proc.) arba neatsakė (7,7 proc.), kas gali reikšti, kad jų lankymas yra ne toks pastovus arba priklausomas nuo kitų (pvz., lydinčių asmenų).

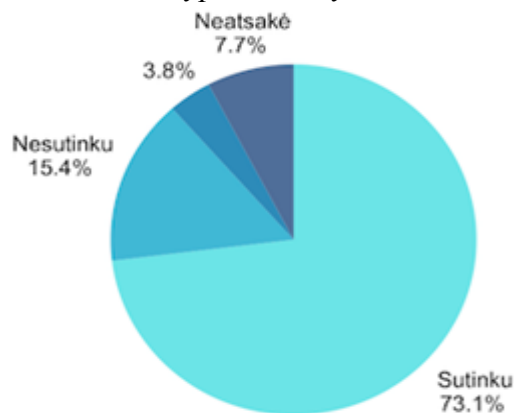
„Norėčiau lankyti užimtumo centrą dažniau“

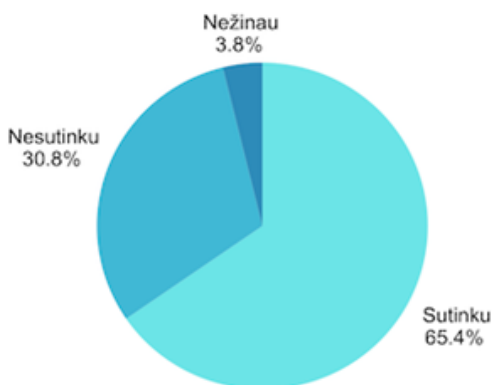
Įdomu tai, kad 38,5 proc. paslaugų gavėjų norėtų lankytis dažniau, o daugiau nei pusė (53,8 proc.) – ne. Tai rodo, kad nors dauguma yra patenkinti esamu dažnumu, beveik 4 iš 10 jaunuolių jaučia papildomo užimtumo poreikį. Tai gali būti susiję su motyvacija, patirtu pasitenkinimu veiklomis ar noru turėti daugiau struktūruoto laiko dienos metu.

„Man patinka kiek kartų per savaitę lankau centrą“

73,1 proc. apklaustųjų nurodė, kad jiems patinka esamas lankymo dažnumas – tai patvirtina, kad didžioji dalis paslaugų gavėjų jaučia pusiausvyrą tarp lankymo intensyvumo ir savo poreikių. Vis dėlto, 15,4 proc. yra tuo nepatenkinti, o likusieji nežinojo arba neatsakė, tad kai kuriems gali būti reikalingas lankstumas ar individualus lankymo grafikas.

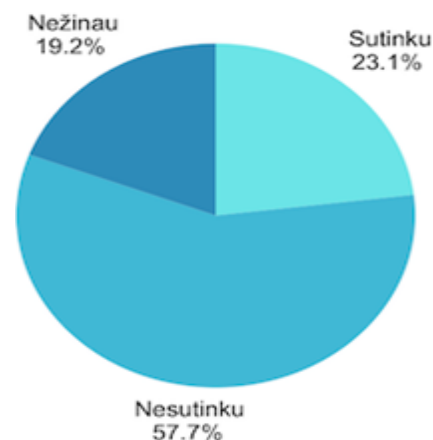
„Niekada nenoriu praleisti užsiėmimų centre“

65,4 proc. apklausos dalyvių teigė, kad niekada nenori praleisti užsiėmimų centre. Tai rodo aukštą vidinę motyvaciją ir susidomėjimą veiklomis. Tačiau 30,8 proc. jaunuolių nurodė, kad kartais nenori arba norėtų praleisti užsiėmimus – tai gali būti susiję su veiklų monotoniškumu, nuovargiu ar asmeninėmis priežastimis.

Dauguma – 57,7 proc. – nenorėtų lankyti kito centro, o tai atskleidžia lojalumą ir pasitenkinimą esama aplinka. Visgi 23,1 proc. išreiškė norą keisti centrą, o 19,2 proc. neturėjo aiškios nuomonės. Šie rezultatai gali signalizuoti apie tai, kad kai kurie jaunuoliai ieško kitokio pobūdžio veiklų ar jaučia, kad dabartinis centras nevisiškai atitinka jų poreikius.

„Norėčiau lankyti kitą centrą“

Dauguma paslaugų gavėjų užimtumo centrą lanko reguliariai ir yra patenkinti esamu lankymo dažnumu bei pačiu centru. Jie rodo aukštą motyvaciją dalyvauti veiklose, o didžioji dalis net nenori praleisti užsiėmimų. Vis dėlto, beveik 40 proc. apklausos dalyvių norėtų lankytis dažniau, o ketvirtadalis svarstytų galimybę lankyti kitą centrą. Tai leidžia daryti prielaidą, kad kai kuriems jaunuoliams dabartinės galimybės nėra pakankamai lanksčios ar įdomios – gali būti aktualu peržiūrėti veiklų dažnumą, turinį ar individualių poreikių atliepimą.

5. ĮGŪDŽIAI, GEBĖJIMAI, PASITIKĖJIMAS SAVIMI

Penktoji apklausos tema siekia įvertinti, kaip jaunuoliai patys vertina pokyčius savo gebėjimuose, savarankiškume, bendravimo įgūdžiuose ir pasitikėjime savimi. Ši informacija itin svarbi vertinant užimtumo centrų poveikį ne tik kasdieniam užimtumui, bet ir asmeninei pažangai.

„Užimtumo centre išmokau naujų dalykų“

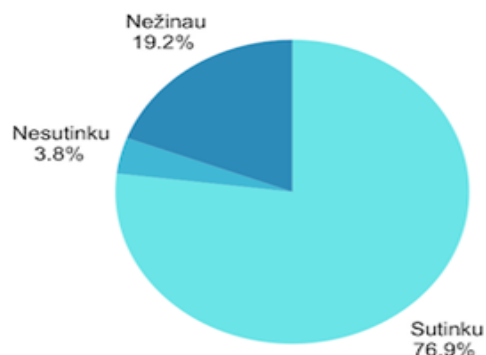
88,5 proc. apklausos dalyvių nurodė, kad užimtumo centre išmoko naujų dalykų.

Tai rodo, jog dauguma dalyvių jaučia, kad veiklos centre padeda plėsti jų žinias ar praktinius įgūdžius. Tai yra vienas iš svarbiausių rodiklių, parodančių, kad veiklos turi mokymosi ir tobulėjimo vertę.

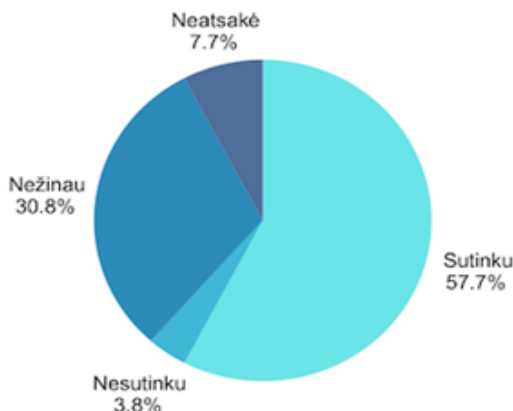
„Geriau moku atlikti kai kurias veiklas nei anksčiau“

76,9 proc. apklaustųjų pritarė šiam teiginiui, o tik 3,8 proc. nesutiko. Tačiau 19,2 proc. neturėjo nuomonės.

Tai rodo teigiamą poveikį įgūdžių lavinimui, bet taip pat išryškina, kad daliai paslaugų gavėjų gali būti sunku įvertinti savo pažangą – reikėtų daugiau individualaus grįžtamojo ryšio ar pasiekimų aptarimo.

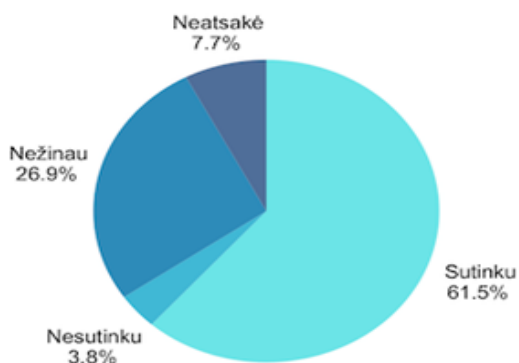

„Jaučiuosi drąsiau ir labiau pasitikiu savimi“

57,7 proc. apklausos dalyvių teigia, kad jų pasitikėjimas savimi sustiprėjo. Tačiau net 30,8 proc. atsakė „nežinau“, o 7,7 proc. neatsakė. Tai gali rodyti, kad daliai paslaugų gavėjų savęs vertinimas vis dar nėra aiškus ar užtikrintas. Galimai trūksta pozityvių paskatinimų ar refleksijos veiklose. Taip pat galima spėti, kad šis aspektas keičiasi lėčiau nei praktiniai įgūdžiai.

„Moku geriau bendrauti su kitais žmonėmis“

61,5 proc. mano, kad jų bendravimo įgūdžiai pagerėjo. Visgi beveik 27 proc. neturėjo aiškios nuomonės, o 7,7 proc. neatsakė.

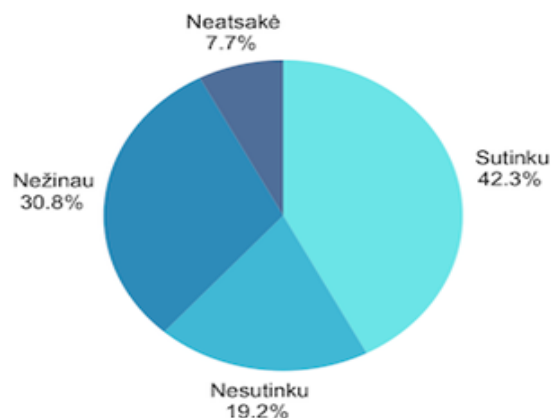
Tai rodo, kad dalis jaunuolių pastebi teigiamus pokyčius socialinėje srityje, tačiau kitiems tai gali būti sudėtinga įvertinti, ypač jei trūksta struktūruotų bendravimo ugdymo veiklų ar individualaus grįžtamojo ryšio.

„Galiu daugiau padaryti pats/pati, be pagalbos“

42,3 proc. mano, kad gali daugiau padaryti be pagalbos.

19,2 proc. nesutiko, 30,8 proc. neturėjo nuomonės.

Tai rodo, kad savarankiškumo stiprinimas turėtų būti viena iš prioritetinių sričių. Taip pat gali reikšti, kad kai kuriems jaunuoliams vis dar trūksta pasitikėjimo savimi arba galimybių patirti, jog jie gali atlikti užduotis patys.

Didžioji dauguma paslaugų gavėjų jaučia, kad užimtumo centre išmoko naujų dalykų ir pagerino praktinius įgūdžius. Maždaug pusė teigia, kad sustiprėjo jų bendravimas ir pasitikėjimas savimi, tačiau net trečdalis negalėjo į tai aiškiai atsakyti. Mažiausiai pasitikėjimo pastebima savarankiškumo srityje – tai rodo, kad būtina tikslingai stiprinti įgūdžius, kurie padeda atlikti veiklas be nuolatinės pagalbos. Rekomenduotina dažniau įtraukti paslaugų gavėjus į pasiekimų įsivertinimą, skatinti refleksiją ir aktyviau pripažinti pažangą net ir mažais žingsniais. Tai padėtų stiprinti ne tik jų įgūdžius, bet ir emocinį saugumą bei motyvaciją augti.

6. PASTABOS, PASIŪLYMAI

Ką labiausiai patinka veikti centre?

Apklausoje dalyvavusių jaunuolių atsakymai išryškina dvi pagrindines patinkančių veiklų kryptis:

1) Kūrybinės veiklos ir rankdarbiai: daugelis paslaugų gavėjų išreiškė džiaugsmą veiklomis, kurios leidžia kurti – tai dėlionės, piešimas, mezgimas, siuvinėjimas, darbas su moliu, karpymas ar nėrimas. Šios veiklos, greičiausiai, suteikia ramybę, pasitenkinimą rezultatu ir galimybę saviraiškai.

2) Socialiniai ryšiai ir bendrystė: dalyviai taip pat išskyrė bendravimą su darbuotojais ir kitais centro lankytojais, kaip vieną mėgstamiausių užsiėmimų. Tokios veiklos kaip pokalbiai, gimtadienių šventimas ar bendra veikla rodo, kad emocinis ryšys ir bendruomenės jausmas yra labai svarbūs.

3) Papildomai buvo paminėtos praktiškos ar kasdienės veiklos – maisto gaminimas, sportas, malda, poilsis, tvarkymasis. Tai rodo, kad kai kurie paslaugų gavėjai jaučiasi vertingi ir įtraukti, kai dalyvauja naudingose, kasdienybę struktūruojančiose veiklose.

Ar yra kas nors, ką norėtum pakeisti ar pagerinti?

Atsakymus pateikė 4 paslaugų gavėjai:

1) Vienas jaunuolis pabrėžė norą, kad „kiti būtų draugiškesni“. Tai gali reikšti, kad kai kuriais atvejais pasigendama emocinio saugumo ar pasitaiko bendravimo iššūkių tarp lankytojų.

2) Buvo išreikštas pageidavimas dėl kitokių veiklų, noras išmokti naujų įgūdžių („lankstyti“) ir netgi pakeisti maitinimą. Tai rodo, kad kai kurie paslaugų gavėjai yra motyvuoti tobulėti ir išbandyti naujas veiklas.

3) Vienas apklausos dalyvis tiesiogiai paminėjo, kad norėtų „pakeisti patį centrą“. Nors priešastys nenurodytos, tai gali atspindėti bendrą nepasitenkinimą arba lūkesčių neatitikimą.

IŠVADOS

1) Veiklos yra patrauklios ir atitinka poreikius, tačiau ne visi jaučiasi turintys pasirinkimo laisvę. Dauguma apklausoje dalyvavusių jaunuolių nurodo, kad veiklos jiems patinka ir yra įvairios, tačiau apie ketvirtadalis ne visada jaučia, kad gali pasirinkti patys. Tai rodo, jog kai kuriose įstaigose dominuoja labiau struktūruotas planavimas.

2) Aplinka dažniausiai vertinama kaip saugi, draugiška ir palaikanti. Apklausoje dalyvavę jaunuoliai teigiamai vertina darbuotojų požiūrį ir bendravimą, jaučiasi saugūs. Tačiau kai kurie susiduria su sunkumais orientuojantis patalpose ar nesupranta centro taisyklių.

3) Pasiekiamumas nėra vienodai užtikrintas visiems – daliai reikalinga nuolatinė pagalba. Tik nedidelė dalis jaunuolių gali nuvykti į centrą savarankiškai. Nemažai jų nežino, kaip pasiekti centrą, ar nesupranta, ar vieta patogi. Tai rodo ribotą mobilumo savarankiškumą ir orientavimosi įgūdžius.

4) Dauguma apklausoje dalyvavusių jaunuolių yra patenkinti lankymo dažnumu, bet dalis norėtų dažniau lankyti tą patį centrą ar lankytis kitame centre. Dauguma jaunuolių noriai lanko centrus ir nenori praleisti užsiėmimų.

5) Užimtumo centre įgyjami įgūdžiai prisideda prie pasitikėjimo savimi ir bendravimo gebėjimų stiprinimo. Dauguma apklausos dalyvių nurodo, kad išmoko naujų dalykų, jaučiasi labiau pasitikintys savimi ir geriau bendrauja. Tačiau tik dalis įvardijo, kad jaučiasi galintys atlikti daugiau veiklų savarankiškai.

6) Jaunuoliai vertina kūrybines veiklas ir bendravimą, bet išreiškia poreikį naujovėms bei saugiai emocinei aplinkai. Atviri atsakymai parodė, kad svarbios yra kūrybos, bendravimo ir bendruomeniškumo veiklos.

REKOMANEDACIJOS

1) Stiprinti pasirinkimo galimybes ir individualizuoti veiklas:

- užtikrinti, kad jaunuoliai turėtų galimybę pasirinkti veiklas kiekvieną dieną;
- organizuoti periodinius individualių poreikių aptarimus;
- vizualizuoti dienotvarkę su galimais pasirinkimais (piktogramomis, spalvomis, nuotraukomis).

2) Gerinti informacijos suprantamumą ir orientaciją centre:

- naudoti aiškius, suprantamus ženklus ir simbolius patalpose;
- supaprastinti taisykles ir pateikti jas paveikslėliais ar lengvai suprantamu tekstu;
- įtraukti jaunuolius kuriant ar atnaujinant šias priemones.

- 3) Skatinti mobilumo įgūdžius ir didinti savarankiškumą:
 - mokyti jaunuolius kelionių planavimo, viešojo transporto naudojimo ar maršruto įsiminimo;
 - organizuoti praktinius orientavimosi aplinkoje užsiėmimus;
 - sudaryti vizualias ar žingsnis po žingsnio instrukcijas, kaip pasiekti centrą.
- 4) Palaikyti lankomumo motyvaciją ir siūlyti lankstų grafiką:
 - aptarti su jaunuoliais jų norimą lankymo dažnumą ir, jei įmanoma, siūlyti lankstų grafiką;
 - skatinti paslaugų gavėjų grįžtamąjį ryšį apie pageidaujama centrą ar veiklų pobūdį.
- 5) Toliau stiprinti socialinius ir savarankiškumo įgūdžius, organizuoti užsiėmimus savarankiškumo įgūdžių lavinimui.
- 6) Išgirsti individualius balsus ir įtraukti į sprendimų priėmimą:
 - periodiškai rinkti atsiliepimus apie patinkančias ar norimas naujas veiklas;
 - įtraukti paslaugų gavėjus į veiklų planavimą ar centro taisyklių formavimą;
 - skatinti dalyvauti bendruose susitikimuose, skatinant aptarti, kas veikia gerai, o ką galima keisti.

Apklausa atskleidžia, kad jaunuoliai yra veiklūs ir gebantys reflektuoti savo patirtį. Kuriant tolesnį užimtumo centrų tobulinimą svarbu gerinti paslaugų kokybę ir aktyviai įgalinti pačius paslaugų gavėjus būti pokyčių dalyviais.

Apklaustos rezultatai buvo analizuojami apibendrintai, neatskiriant duomenų pagal konkrečias įstaigas. Siekta išvelgti bendras tendencijas, išryškinti stipriausias puses bei iššūkius su kuriais paslaugų gavėjai susiduria įvairiuose kontekstuose. Gauti duomenys aiškiai atspindi bendrą jaunuolių patirtį ir pasitenkinimą užimtumo centruose ir gali būti naudingas atspirties taškas visoms įstaigoms, siekiančioms tobulinti veiklas, paslaugų prieinamumą ar komunikaciją su paslaugų gavėjais.

Parengė:

Socialinių programų koordinatorė Gintarė Pažėraitė - Bliūdžė

Direktorius pavaduotoja socialiniam darbui Ernesta Petruškevičienė

2025-07-15